

Opis istotnych zagadnień związanych z zadaniem z zakresu prawa cywilnego na część pisemną egzaminu sędziowskiego w 2024 r.

Zadanie z zakresu prawa cywilnego przygotowane na część pisemną egzaminu sędziowskiego polega na sporządzeniu wyroku z uzasadnieniem w sprawie o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego.

Zagadnienia, które powinny podlegać rozważeniu przy rozwiązaniu zadania, należy podzielić na materialnoprawne i procesowe.

W zakresie zagadnień materialnoprawnych podstawowym zadaniem jest ocena zasadności żądania pozwu i stosowne do tego sformułowanie sentencji orzeczenia. W uzasadnieniu rozstrzygnięcia należy rozważyć:

- czy zasadne jest objęcie żądaniem pozwu wszystkich rozstrzygnięć zawartych w wyroku z dnia 11 lutego 2019 r. w sytuacji, gdy klauzula wykonalności została nadana jedynie rozstrzygnięciu zawartemu w pkt I sentencji tego wyroku,

- czy zasadne jest powołanie się przez powoda na dokonanie wpłat w dniach 20 stycznia 2019 r., 12 stycznia 2023 r. oraz 15 lutego 2023 r., przy uwzględnieniu okoliczności, że pierwsza wpłata nastąpiła jeszcze przed powstaniem kwestionowanego tytułu egzekucyjnego, a w odniesieniu do wszystkich wpłat strona pozwana podniosła zarzut, że podlegały one zaliczeniu na poczet innego długu powoda wobec strony pozwanej,

- czy powód skutecznie powołuje się na wyegzekwowanie części świadczenia przez komornika,

- czy zasadny jest zarzut przedawnienia przy uwzględnieniu obowiązujących terminów (w szczególności należy rozważyć zastosowanie art. 125 k.c. i art. 118 zd. 2 k.c.) oraz powoływanych przez strony zdarzeń mających skutkować przerwaniem biegu terminu przedawnienia.

Przedmiotowy tytuł egzekucyjny obejmuje należność główną, odsetki i koszty procesu. Klauzula wykonalności została nadana na rozstrzygnięcie zasądzające roszczenie główne i odsetki, ale nie została nadana na rozstrzygnięcie o kosztach procesu. Zatem orzeczenie o kosztach procesu nie stanowi tytułu wykonawczego i w tym zakresie powództwo powinno zostać oddalone. Fakt, że koszty te zostały dobrowolnie przez dłużnika zapłacone po powstaniu tytułu egzekucyjnego nie ma znaczenia, skoro w tym zakresie nie istnieje tytuł wykonawczy. Istnienie zaskarżonego tytułu wykonawczego jest bowiem materialnoprawną

przesłanką skuteczności powództwa wytoczonego na podstawie art. 840 § 1 k.p.c. (por.: wyrok SN z 28 stycznia 2010 r., I CSK 211/09).

Zapłata 10 000 zł w dniu 20 stycznia 2019 r. nie uzasadnia pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego. W porozumieniu z 10 maja 2020 r. strony określiły, że wpłata ta nastąpiła na poczet wierzytelności stwierdzonej fakturą VAT Nr 2018/4/2, a zatem nie na poczet wierzytelności stwierdzonej kwestionowanym tytułem wykonawczym.

Zapłata 8 000 zł w dniu 12 stycznia 2023 r. i 5 000 zł w dniu 15 lutego 2023 r. również nie uzasadnia pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego. Wpłaty te podlegały bowiem zaliczeniu, na podstawie art. 451 § 3 k.c., na poczet wierzytelności stwierdzonej fakturą VAT nr 2018/4/2. W tytule wpłat dłużnik nie wskazał, na zaspokojenie której z kilku wierzytelności stwierdzonych fakturami, wpłaty miały następować. Wierzyciel nie wystawił dłużnikowi pokwitowania. Natomiast wierzytelność stwierdzona fakturą VAT nr 2018/4/2 była dawniej (wcześniej) wymagalna. Wbrew zarzutom powoda roszczenie o wierzytelność stwierdzoną fakturą VAT nr 2018/4/2 nie było w dacie dokonania tych wpłat przedawnione. Termin przedawnienia tego roszczenia uległ bowiem przerwaniu wskutek zawarcia przez strony porozumienia w dniu 10 maja 2020 r.

Wyegzekwowanie przez komornika części świadczenia, tj. kwoty 300 zł podlegającej w części zaliczeniu na poczet odsetek objętych tytułem wykonawczym, nie uzasadnia uwzględnienia powództwa w tym zakresie. Dłużnik traci bowiem prawo wytoczenia powództwa opozycyjnego z art. 840 k.p.c. z chwilą wyegzekwowania przez wierzyciela świadczenia objętego tytułem wykonawczym. Powództwo przeciwegzekucyjne skierowane jest na pozbawienie lub ograniczenie wykonalności tytułu wykonawczego i może być realizowane tylko pod warunkiem, że istnieje potencjalna możliwość wykonania tytułu wykonawczego (np.: wyroki SN: z 17 listopada 1988 r., I CR 255/88; z 24 czerwca 1997 r., III CKN 41/97; z 4 kwietnia 2002 r., I PKN 197/01, z 4 listopada 2005 r. V CK 296/05, z 12 lutego 2015 r., IV CSK 272/14).

W odniesieniu do zarzutu przedawnienia należy wskazać, że tytuł wykonawczy obejmuje dwie grupy wierzytelności podlegające przedawnieniu w różnych terminach. Pierwsza grupa to należność główna 60.000 zł i odsetki za opóźnienie za okres od dnia 17 lipca 2018 r. do dnia uprawomocnienia się wyroku, tj. do 4 marca 2019 r. Te wierzytelności podlegają przedawnieniu sześcioletniemu przewidzianemu w art. 125 § 1 k.c. Termin ten uległ przerwaniu wskutek złożenia w dniu 12 marca 2019 r. wniosku o nadanie klauzuli wykonalności. Zaczął ponownie biec od dnia następnego po dniu nadania klauzuli wykonalności, a zatem od 15 marca 2019 r. Termin ten, zgodnie z art. 118 zd. 2 k.c.,

upłynąłby 31 grudnia 2025 r. Skoro postępowanie egzekucyjne zostało wszczęte wcześniej, tj. 10 maja 2023 r., to przedawnienie tych wierzytelności nie nastąpiło.

Natomiast druga grupa wierzytelności to odsetki za opóźnienie liczone na przyszłość, tj. od dnia, w którym wyrok się uprawomocnił, tj. 5 marca 2019 r. Do tych wierzytelności, z uwagi na ich okresowy charakter, znajduje zastosowanie trzyletni termin przedawnienia (art. 125 § 1 k.c.). W ramach tej grupy wierzytelności:

- trzyletni termin przedawnienia odsetek narosłych za okres od 5 marca 2019 r. do 12 marca 2019 r. zaczyna bieg od 15 marca 2019 r. (termin ten uległ przerwaniu wskutek złożenia 12 marca 2019 r. wniosku o nadanie klauzuli wykonalności i zaczął ponownie biec od dnia następnego po dniu nadania klauzuli wykonalności); termin ten, zgodnie z art. 118 zd. 2 k.c., upłynął 31 grudnia 2022 r.; zatem roszczenia te uległy przedawnieniu, gdyż kolejne zdarzenie skutkujące przerwą terminu przedawnienia – wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego – nastąpiło 10 maja 2023 r.,

- trzyletni termin przedawnienia odsetek narosłych za okres od 13 marca 2019 r. do 14 marca 2019 r. zaczął bieg od 15 marca 2019 r. (termin ten nie biegł w trakcie trwania postępowania w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności – art. 124 § 2 k.c.); termin ten, zgodnie z art. 118 zd. 2 k.c., upłynął 31 grudnia 2022 r.; zatem roszczenia te uległy przedawnieniu, gdyż kolejne zdarzenie skutkujące przerwą terminu przedawnienia – wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego – nastąpiło 10 maja 2023 r.,

- trzyletni termin przedawnienia odsetek narosłych za okres od 15 marca 2019 r. do 31 grudnia 2019 r., zgodnie z art. 118 zd. 2 k.c., upłynął 31 grudnia 2022 r.; roszczenia te uległy zatem przedawnieniu, gdyż kolejne zdarzenie skutkujące przerwą terminu przedawnienia – wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego – nastąpiło 10 maja 2023 r.,

- trzyletni termin przedawnienia odsetek narosłych za okres od 1 stycznia 2020 r., zgodnie z art. 118 zd. 2 k.c., upływa: w wypadku odsetek za rok 2020 - z dniem 31 grudnia 2023 r., w wypadku odsetek za rok 2021 – z dniem 31 grudnia 2024 r., w wypadku odsetek za rok 2022 – z dniem 31 grudnia 2025 r., w wypadku odsetek za rok 2023 – z dniem 31 grudnia 2026 r.; do przedawnienia tych roszczeń nie doszło, gdyż terminy ich przedawnienia uległy przerwaniu wskutek złożenia 10 maja 2023 r. wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego.

W realiach niniejszej sprawy nie ujawniły się okoliczności, które uzasadniałyby ocenę, że zarzut przedawnienia podniesiony przez powoda może być sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa lub z zasadami współzycia społecznego.

W zakresie zagadnień procesowych podstawowym zadaniem jest prawidłowe sformułowanie sentencji wyroku, w tym orzeczenie o kosztach procesu. Przy rozstrzygnięciu o tych kosztach należy uwzględnić okoliczność, że powód nie uiścił opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. Do pozwu dołączono dowód przelewu kwoty 17 zł tytułem tej opłaty, ale przelew nastąpił nie na rachunek właściwej gminy, lecz na rachunek sądu. Ponadto została przez powoda zapłacona za wysoka opłata od pozwu, tj. 3 000 zł stanowiące 5% wskazanej w pozwie wartości przedmiotu sporu. Prawidłowa opłata, zgodnie z art. 13c pkt 2 u.k.s.c., ma charakter stały i wynosi 2 000 zł.

W konsekwencji pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego powinno nastąpić wyłącznie w zakresie roszczeń o odsetki ustawowe za opóźnienie w zapłacie kwoty 60.000 zł za okres od 5 marca 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. Natomiast w pozostałym zakresie powództwo powinno zostać oddalone. Z uwagi na zakres uwzględnienia powództwa, jako dopuszczalny, należy potraktować każdy sposób rozstrzygnięcia o kosztach procesu znajdujący uzasadnienie w art. 100 k.p.c. Rozstrzygnięcie to powinno również obejmować orzeczenie w przedmiocie odsetek za opóźnienie w zapłacie tych kosztów.

W uzasadnieniu wyroku należy odnieść się w szczególności do podniesionego na rozprawie zarzutu powoda, że podpis pod porozumieniem przedłożonym przez pozwaną nie pochodzi od powoda. Przy rozstrzygnięciu o ciężarze dowodu w tym zakresie należy uwzględnić art. 253 k.p.c.

W uzasadnieniu wyroku należy również odnieść się do podniesionego na rozprawie przez powoda zarzutu, że dowód z przedłożonego porozumienia z 10 maja 2020 r. jest spóźniony. Uwzględnić należy, że ani Sąd, ani przewodniczący, nie wyznaczyli pozwanemu terminu do złożenia wniosków dowodowych. Oznacza to, że wnioski mogły być składane przez pozwanego aż do zamknięcia rozprawy, zgodnie z art. 205[12] § 2 k.p.c.